

EIDSIVATING LAGMANNSRETT

BESLUTNING OG KJENNELSE

Avsagt: 05.12.2019

Saksnr.: 19-144701ASD-ELAG/

Dommere:

Lagdommer
Kst lagdommer
Lagdommer

Bodil Thorp Myhre
Emil Torneberg Algaard
Bjørn Eirik Hansen

Ankende part

Irene Soerensen

Advokat Petter Mandt

Ankemotpart

Jannike Beate Willoch

Advokat Carl Urquieta
Bore

Saken gjelder spørsmål om samtykke til fremme av anke etter tvisteloven § 29-13 første ledd, over dom på idømmelse av oppreisningserstatning for ærekrenkelser, jf. skadeserstatningsloven § 3-6 a.

Sakens bakgrunn

Jannike Willoch, som tidligere var psykolog, ble engasjert som sakkyndig av barnevernet i 2007 i sak knyttet til omsorgssituasjonen for Irene Soerensens sønn. Willoch avga sin rapport i 2008. I rapporten fremgår det blant annet at Soerensen har en alvorlig personlighetsforstyrrelse, at hun kommer i konflikt med nesten alle, at hun har en forståelsessvikt som mulig skyldes daglig inntak av hasj, at hun har alvorlig empatisk svikt og at det nesten er umulig for henne å gå inn i meningsfulle samtaler.

I kjølevannet av rapporten ytret Soerensen seg om Willoch på sosiale medier. Det er uklart for lagmannsretten når det startet, men utsagnene som denne saken gjelder refererer seg til ytringer på en blogg i 2018 og på Facebook i 2017. I uttalelsene formidles informasjon om at Willoch er psykopat, at hun lyver, bevisst unndrar opplysninger og manipulerer sakene.

Willoch tok ut stevning mot Soerensen den 1. november 2018 med krav om at innleggene ble fjernet, samt oppreisningserstatning for ærekrenkelser, jf. skadeserstatningsloven § 3-6 a.

Nedre Romerike tingrett avsa dom i saken 28. juni 2019 med slik slutning:

1. Irene Soerensen dømmes til innen 2 -to- uker fra forkynningen av dommen å betale 45 000 -førtifertusen- kroner i oppreisningserstatning til Jannike Willoch.
2. Irene Soerensen dømmes til innen 2 -to- uker fra dommen er rettskraftig til å slette ærekrenkende beskyldninger mot Jannike Willoch fra sin blogg og facebook.
3. Irene Soerensen dømmes til innen 2 -to- uker fra forkynningen av dommen å erstatte Jannike Willochs saksomkostninger med 462 220 -firehundreogsekstiotusentohundreogtjue- kroner, inkludert merverdiavgift.

Irene Soerensen har anket dommen og i det vesentlige gjort gjeldende:

Uttalelsene kan ikke anses for ærekrenkende. Utsagnene forstås annerledes dersom de leses i sammenheng med den øvrige teksten. Utsagnene kan altså ikke vurderes ut ifra direkte fortolkning av de gjengitte sitatene, slik tingretten har gjort. Det må videre tas utgangspunkt i situasjonen på tidspunktet da innleggene ble publisert.

Willoch må som offentlig oppnevnt psykolog akseptere større grad av kritikk enn en privatperson. Dette gjelder selv om kritikken kan ramme henne privat. Omtalen av Willoch som løgner er relatert til at hun bevisst unnlot å ta med opplysninger i rapporten som for Soerensen fremstod som viktig. Dette er en kritikk av Willochs arbeid som psykolog og de er ikke egnet til å krenke hennes æresfølelse. De øvrige utsagnene må forstås på samme måte.

Soerensen har i sine ytringer anført at Willochs karakteristikk av henne er uriktige og løgnaktige. Karakteristikkene er benyttet i mange rettssaker, med den konsekvens at det er lagt til grunn at Soerensen har hatt diagnosen alvorlig personlighetsforstyrrelse. Det er dette Soerensen har ment med at hjelpeapparatet og rettsvesenet har blitt manipulert. Lest i denne konteksten er ikke ytringenes grad av krenkelse uberettiget.

Soerensens ytringer er hennes oppfatning av hva hun har vært utsatt for. Ytringene er altså vurderinger og ikke faktapåstander, og Soerensen mener at hun hadde fyllestgjørende faktisk grunnlag for det hun skrev.

Willoch har lenge vært kjent med Soerensens kritikk av henne, men har valgt å ikke imøtegå kritikken.

Formålet med bloggen har vært å sette søkelys på uheldige konsekvenser av sakkyndiges arbeid. Soerensen har brukt sin sak for å eksemplifisere dette. Innholdet må anses for å ha allmenn interesse. Gjennom argumentasjon og dokumentasjon har Soerensen invitert leseren til selv å vurdere ytringene. Dette taler for at ytringene er berettiget.

Soerensen har 11 følgere på bloggen, slik at antall potensielle mottakere ikke er svært høyt. Bloggen er dessuten svært omfattende, og det må legges til grunn at et fåtall har lest den.

Vilkårene for oppreisningserstatning kan etter dette ikke anses oppfylt.

Subsidiært anføres det at oppreisningserstatningen er satt for høy.

Når det gjelder tingrettens sakskostnadsavgjørelse, anføres det at illeggelse av sakskostnader skulle vært vurdert etter tvisteloven § 20-2 tredje ledd bokstav b, altså om den vinnende part har avslått et rimelig forlikstilbud. I tilsvaret beklaget Soerensen at innleggene kunne oppleves som ærekrenkende, opplyste at bloggen var nede og at hun hadde gjort forsøk på å fjerne tekstene på Facebook, samt anmodet om at det kunne gjennomføres rettsmekling. Bloggen er i dag slettet.

Willoch kan heller ikke anses for å ha fått medhold fullt ut eller i det vesentlige, jf. tvisteloven § 20-2 første og annet ledd. Det vises blant annet til at det før saksanlegget var varslet et krav på 350 000 kroner, men at erstatningskravet ble fastsatt til kroner 45 000.

Ved å varsle et så høyt krav og ikke ønske rettsmekling, ble Soerensen stilt i en posisjon hvor hun ikke kunne unngå hovedforhandling. Reglene om småkravsprosess var heller ikke anvendelig. Dersom Willoch forut for hovedforhandlingen hadde opplyst at hun ikke mente å diagnostisere Soerensen ville saken med stor sannsynlighet blitt løst.

Det er nedlagt slik påstand:

Prinsipalt

1. Irene Soerensen frifinnes.
2. Irene Soerensen tilkjennes sakens omkostninger.

Subsidiært:

Irene Soerensen fritas for å erstatte motpartens saksomkostninger.

I prosesskriv av 30. september 2019, inngitt av Soerensen personlig, er det anført at Willochs sakkyndige rapport er ugyldig og at rapporten har påført henne og familien betydelig skade. Det er videre gitt en lengre redegjørelse for hvilke følger rapporten har fått for Soerensen, hvilke svakheter hun mener rapporten inneholder, samt at hun mener Willoch har opptrådt uriktig. Soerensen har videre imøtegått TNERO-2014-131677, der hun ble anklaget for ærekrenkelser fra en annen navngitt person.

Jannicke Willoch har tatt til motmæle og i det vesentlige gjort gjeldende:

Prinsipalt anføres det at anken må nektes fremmet, jf. tvisteloven § 29-13, subsidiært inngis det avledet anke knyttet til oppreisningserstatningens størrelse.

TNERO-2014-131677, som også gjaldt ærekrenkelser, sier mye om hvem Soerensen er og hvordan hun behandler andre mennesker. Soerensen ble frifunnet idet saksøkeren etter rettens syn hadde opptrådt tilsvarende mot Soerensen. Saken viser imidlertid at Soerensen har en tendens til å utsette personer hun misliker for voldsomme personangrep, som hun tilsynelatende forsøker å spre så godt som mulig på internett. Willoch har ikke foretatt seg noe annet enn å utarbeide rapporten fra 2008. Det er klart uholdbart å utsette en sakkyndig for grov hets i offentlige medier, fordi hun har påtatt seg et offentlig oppdrag. Det foreligger ingen klage på rapporten som har medført at den har blitt underkjent eller at den har blitt kritisert. Domstoler og sakkyndige i etterfølgende barnefordelingssaker har langt på vei vurdert Soerensen tilsvarende.

Willoch er et klart offer for grove og rettstridige ærekrenkelser, gjennom ensidige angrep fra Soerensen. Willoch har krav på at samfunnet beskytter henne mot dette og tilkjenner henne rimelig oppreisningserstatning, jf. bl.a. EMK art. 8.

Tingretten har vurdert utsagnene korrekt. De er egnet til å ærekrenke og er uberettigede. Det vises for øvrig til tingrettens premisser som tiltres fullt ut.

Anken kan ikke fremmes uten lagmannsrettens samtykke idet ankesummen er under kroner 125 000, jf. tvisteloven § 29-13 første ledd. Det er ikke noe ved sakens karakter som tilsier at anken bør tillates fremmet. Soerensen har ikke spesielle behov for overprøving. Anken underbygger heller ikke innsigelsene mot den påankende dommen og det foreligger ikke svakheter ved avgjørelsen.

Subsidiært anføres det at anken må nektes fremmet etter tvisteloven § 29-13 annet ledd, da det er klart at den ikke kan føre frem.

For det tilfelle at anken fremmes, inngis det avledet anke med påstand om et høyere oppreisningsbeløp.

Det er ikke grunnlag for endring av sakskostnadene for tingretten.

Det er nedlagt slik påstand:

1. Anken tillates ikke fremmet
Subsidiært: Jannicke Willoch tilkjennes oppreisning etter rettens skjønn.
2. Jannicke Willoch tilkjennes omkostninger for tingrett og lagmannsrett.

Lagmannsretten bemerker:

Soerensen har opplyst at hun har beklaget uttalelsene, at innleggene på bloggen er fjernet og at hun har forsøkt å fjerne tekstene fra Facebook. Det er i anken ikke gjort gjeldende at Soerensen har rett til å kunne legge ut de nevnte innleggene på sosiale medier. Anken må derfor anses begrenset til å gjelde om det er grunnlag for idømmelse av oppreisningserstatning, størrelsen på oppreisningserstatningen, samt tingrettens sakskostnadsavgjørelse.

Anke over dom i en sak om formuesverdier kan ikke fremmes uten lagmannsrettens samtykke hvis ankegenstandens verdi er lavere enn kroner 125 000, jf. tvisteloven § 29-13 første ledd første punktum.

I HR-2019-790 behandlet Høyesterett spørsmålet om krav om oppreisningserstatning er et formueskrav som faller inn under tvisteloven § 29-13 første ledd. I avsnitt 18 og 19 uttaler Høyesterett:

At saker om oppreisningserstatning i utgangspunktet er saker om formueskrav er også lagt til grunn i HR-2018-236-U. Avgjørelsen viser imidlertid at det kan tenkes

unntak der oppreisningskravet bygger på et særlig infamerende grunnlag.
Ankeutvalget uttaler i avsnitt 13-14:

«Som påpekt i Schei mfl., Kommentarutgave til tvisteloven, 2. utgave, side 575, regnes saker om oppreisning etter skadeerstatningsloven § 3-5, som saker om formueskrav, selv om grunnlaget for erstatningen oppfattes som infamerende. Det er imidlertid ikke sagt noe om dette også gjelder når den ankende part er frifunnet for straffekravet.

Når oppreisningserstatningen er idømt i en straffesak der tiltalte er frifunnet for straff, og han anker over bevisbedømmelsen, som i denne saken, har anken etter ankeutvalgets mening sitt tyngdepunkt i ideelle interesser, ikke i økonomiske aspekter, og burde ha vært behandlet på grunnlag av tvisteloven § 29-13 annet ledd, jf. Schei mfl. side 574-575. Den ideelle interessen vil her knytte seg til at domfellelsen regulært vil oppleves som et skår i den strafferettslige uskylden.»

Etter utvalgets oppfatning er det ikke et slikt særlig infamerende grunnlag for oppreisningskravet den ankende part har fremsatt i denne saken. Han ble innkalt til avhør som mistenkt i en sedelighetssak, men han ble ikke tiltalt eller siktet. Lagmannsretten har dermed korrekt lagt til grunn at krav på oppreisning etter straffeprosessloven § 447 som hovedregel skal anses som en sak om formuesverdier, og derfor vurderes etter tvisteloven § 29-13 første ledd i relasjon til spørsmålet om samtykke skal gis til ankebehandling når ankegjensstandens verdi er mindre enn 125 000 kroner.

At tingretten har konstatert at Soerensen har fremsatt ærekrenkende utsagn kan under henvisning til HR-2019-790 ikke anses som et særlig infamerende faktum. Det må etter dette være klart at anken gjelder formuesverdi under 125 000 kroner og at anken ikke kan fremmes uten samtykke fra lagmannsretten, jf. tvisteloven § 29-13 første ledd første punktum.

Ved vurderingen av om samtykke skal gis skal det blant annet tas hensyn til sakens karakter, de behov partene har for overprøving, og om det synes å være svakheter ved avgjørelsen som er anket, eller behandlingen av saken, jf. tvisteloven § 29-13 første ledd annet punktum. Oppregningen er ikke uttømmende. Det fremgår av NOU B side 776 at det skal foretas en forholdsvis bred vurdering av om samtykke skal gis og at ordningen skal praktiseres med smidighet.

Skadeserstatningsloven § 3-6 a første ledd første og annet punktum lyder:

Den som uaktsomt har satt frem en ytring som er egnet til å krenke en annens ærefølelse eller omdømme, skal yte erstatning for den lidte skade og slik erstatning for tap i fremtidig erverv som retten ut fra den utviste skyld og forholdene ellers

finner rimelig. Han kan også pålegges å betale slik erstatning (oppreisning) for skade av ikke-økonomisk art som retten finner rimelig.

Det medfører ikke ansvar dersom ærekrenkelsen er berettiget etter en avveining av de hensyn som begrunner ytringsfriheten, jf. bestemmelsens annet ledd.

Lagmannsretten finner ikke at det er grunnlag for å samtykke i å fremme anken.

Tingretten har etter en omfattende bevisførsel, der hovedforhandlingen varte i fire dager, vurdert hvorvidt Soerensens uttalelser var ærekrenkende og om disse ga grunnlag for oppreisningserstatning. Tingretten tok først stilling til innholdet i utsagnene, og var bevisst på at disse skulle leses i sin kontekst. Deretter vurderte tingretten om uttalelsene var egnet til å krenke Willochs æresfølelse eller omdømme, og dernest om ytringene var berettiget. Tingretten har også vurdert forholdet til ytringsfriheten etter Grunnloven og EMK. Tingrettens vurdering fremstår som både grundig og samvittighetsfull, og det er ikke holdepunkter for at det hefter svakheter ved selve avgjørelsen eller saksbehandlingen. Etter lagmannsrettens syn fremstår også uttalelsene som ærekrenkende og egnet til å svekke Willochs omdømme. Dette gjelder selv om uttalelsene er knyttet opp til Willochs tidligere profesjonelle rolle som psykolog. Det er heller ikke holdepunkter for at karakteristikken av Willoch som psykopat, løgner og manipulativ, på noen måte er riktige eller berettiget.

Saken er heller ikke av prinsipiell karakter. Domstolene har i flere saker behandlet spørsmålet om oppreisningserstatning for ærekrenkelser, og denne saken synes ikke å trekke opp nye grenser. Dernest viser lagmannsretten til at ankejenstandens verdi ligger relativt langt under verdigrensen i tvisteloven § 29-13 første ledd. Soerensen ble riktig nok i tillegg dømt til å betale Willoch sakens omkostninger med kroner 462 220 kroner, slik at saken har stor økonomisk betydning for Soerensen utover selve tvistegenstanden. Dette forholdet kan imidlertid ikke alene medføre at anken bør fremmes. Lagmannsretten finner heller ikke at det foreligger forhold som tilsier at Soerensen har et særlig behov for å få overprøvd tingrettens dom.

Det samtykkes etter dette ikke til at anken fremmes.

Som en følge av at anken ikke fremmes, faller den avledede anken bort, jf. tvisteloven § 29-7 fjerde ledd.

Anken over tingrettens sakskostandsavgjørelse

Innsigelsene mot tingrettens sakskostnadsavgjørelse, anses som en særskilt anke, som skal avgjøres i kjennelses form. I slike tilfeller kan lagmannsretten bare prøve lovanvendelsen og saksbehandlingen, samt bevisvurderingen så langt den utelukkende gjelder

sakskostnadsavgjørelsen, jf. tvisteloven § 20-9 tredje ledd. Om dette uttaler Høyesterett i Rt-2011-717 avsnitt 18 følgende:

Ankeutvalgets kompetanse er begrenset til å prøve lagmannsrettens lovanvendelse og saksbehandling ved avgjørelsen av sakskostnadene og bevisvurderingen så langt den utelukkende gjelder sakskostnadsavgjørelsen, jf. tvisteloven § 20-9 tredje ledd. Dette innebærer at utvalget blant annet kan prøve hvorvidt lagmannsretten har forstått og anvendt kriteriene i § 20-2 tredje ledd riktig, herunder om sakskostnadsavgjørelsen bygger på en tilstrekkelig bred vurdering. Den konkrete vurdering av om det foreligger tilstrekkelig tungtveiende grunner for å frita for kostnadsansvar, kan utvalget derimot som hovedregel ikke prøve. Dette skjønnet kan bare prøves dersom det fremstår som vilkårlig, klart urimelig eller klart uforsvarlig.

Tingretten la til grunn at Willoch hadde vunnet saken, jf. tvisteloven § 20-2 første, jf. annet ledd.

En sak anses vunnet dersom en part får medhold fullt ut eller i det vesentlige, jf. tvisteloven § 20-2 annet ledd. Ved vurderingen av om Willoch har vunnet saken, må det tas utgangspunkt i påstanden i stevningen. At Willoch forutfor saksanlegget varslet om krav på hhv. 150 000 og 350 000 kroner er ikke avgjørende. I stevningen fremsatte Willoch krav om oppreisningserstatning fastsatt etter rettens skjønn og krav om at utsagnene skulle slettes. Willoch fikk medhold på begge punkter, og må dermed anses å ha vunnet saken. Det bemerkes for øvrig at hovedtyngden i saksforberedelsen og bevisførselen for tingretten var knyttet til hvorvidt det forelå ansvarsgrunnlag etter skadeerstatningsloven § 3-6 a, ikke selve utmålingen. Lagmannsretten kan etter dette ikke se at det foreligger feil ved tingrettens lovanvendelse knyttet til om tvisteloven § 20-2 første og annet ledd kom til anvendelse.

Tingretten vurderte deretter om det var grunnlag for å gjøre unntak for idømmelse av sakskostnader etter tvisteloven § 20-2 tredje ledd. Retten hadde særskilt fokus på om § 20-2 tredje ledd bokstav b kom til anvendelse, idet det ble påberopt at Soerensen hadde forsøkt å inngå forlik. Ettersom det ikke ble opplyst at forlikstilbud var fremsatt, fant tingretten at vilkåret ikke var aktuelt. Tingretten vurderte så om Willoch hadde vidløftiggjort saken, noen den kom til at hun ikke hadde gjort sammenlignet med Soerensen. Etter lagmannsrettens syn er loven anvendt korrekt og tingrettens skjønnsmessige vurdering av om tvisteloven § 20-2 tredje ledd kommer til anvendelse er hverken vilkårlig, klart urimelig eller klart uforsvarlig. At tingretten ikke vektla at Willoch først under hovedforhandlingen skal ha gitt uttrykk for at hun aldri mente å diagnostisere Soerensen, kan ikke være avgjørende.

Lagmannsretten finner heller ikke at det hefter feil ved tingrettens bevisbedømmelse knyttet til sakskostnadsavgjørelsen. Det bemerkes at det heller ikke i forbindelse med anken er fremlagt noe forlikstilbud fra Soerensen. Basert på sakens dokumenter tiltrer lagmannsretten tingrettens vurdering av at Willoch ikke har vidløftiggjort saken sammenlignet med Willoch, snarere tvert imot. Uavhengig av tvistesummen fremstod saken heller ikke som egnet til å bli behandlet etter reglene for småkravsprosess, jf. tvisteloven § 10-1 tredje ledd bokstav d. Til illustrasjon vises det til at hovedforhandlingen gikk over fire rettsdager.

Størrelsen på sakskostnadene er ikke angrepet i anken.

Anken over tingrettens sakskostnadsavgjørelse blir etter dette forkastet.

Sakskostnader for lagmannsretten

Willoch har nedlagt påstand om å få tilkjent sakens kostnader for lagmannsretten.

Willoch har fått medhold fullt ut og har krav på å få dekket sine sakskostnader for lagmannsretten, jf. tvisteloven § 20-2 første ledd og annet ledd. Lagmannsretten har vurdert, men ikke funnet unntaksbestemmelsen i tvisteloven § 20-2 tredje ledd anvendelig. Advokat Bore har ikke inngitt salærøppgave. Sakskostnadene fastsettes derfor skjønnsmessig til kroner 15 000 med tillegg av merverdiavgift på kroner 3 750, jf. tvisteloven § 20-5 fjerde ledd, hvilket anses som rimelig og nødvendig. Videre påløper ankegebyr for den avledede anken på kroner 2 300. Sakskostnadene for lagmannsretten utgjør etter dette kroner 21 050.

Beslutningen og kjennelsen er enstemmig.

SLUTNING

1. Det gis ikke samtykke til at anken fremmes.
2. Anken over tingrettens sakskostnadsavgjørelse forkastes.
3. I sakskostnader for lagmannsretten betaler Irene Soerensen til Jannike Willoch kroner 21 050 – tjueentusenogfemti – innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av avgjørelsen.

Bodil Thorp Myhre (sign)

Emil Torneberg Algaard (sign)

Bjørn Eirik Hansen (sign)

Dokument i samsvar med undertegnet original.

Marit Einang (*elektronisk signert*)